

дачам можливості для удосконалення їхньої академічної мобільності та мобільності на ринку праці. Це забезпечить:

- розширення міжнародного академічного і студентського співтовариства;
- появу нових перспектив розвитку людських ресурсів;
- підвищення кар'єрних шансів випускників;
- засвоєння навчальних програм, які не пропонують національні виші;
- гармонізацію національних і міжнародних процесів забезпечення якості освіти;

– створення відкритого європейського простору вищої школи.

У статті зроблено спробу окреслити контури дослідження теоретичних і прикладних аспектів проблеми професійної мобільності у контексті болонських реформ. Актуальними залишаються питання лібералізації маркетингу освітніх послуг в умовах європейської інтеграції, розроблення етичних засад транснаціональної освіти, визначені як перспективні напрями майбутніх наукових розвідок автора.

ДЖЕРЕЛА

1. *Байденко В.И.* Болонский процесс : курс лекций / В.И. Байденко. — М. : Логос, 2004. — 208 с.
2. *Горюнова Л.В.* Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования в России : дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Горюнова Лилия Васильевна. — Ростов-на-Дону, 2006. — 337 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В.Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
4. *Іванченко Є.А.* Формування професійної мобільності майбутніх менеджерів-аграріїв : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Є.А. Іванченко. — Одеса, 2005. — 20 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.: І.І. Бабин, Я.Я. Болюбаш, А.А. Гармаш та ін. ; за ред. Д.В. Табачника і В.Г. Кременя. — К. : ТОВ «Видав. дім "Плеяди"», 2011. — 100 с.
6. Педагогіка вищої школи / [В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, І.С. Волощук та ін.] ; за ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенка, В.І. Лугового. — К. : Педагогічна думка, 2009. — 256 с.

УДК 37.037

Л.Г. Горяна,

*доцент кафедри філософії та освіти дорослих
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
кандидат педагогічних наук, доцент*

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ІНСТИТУТІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

В Україні розроблена і функціонує освітянська нормативно-правова база, що має важливе значення для вирішення проблеми формування готовності педагогічних працівників до впровадження здоров'язбережувальних технологій, а саме: закони України «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» № 344/2013 та інші. Національною доктриною розвитку освіти в Україні у XXI столітті, як і вищезазначеними документами, передбачено створення умов для реалізації оздоровчої функції освіти і розгляду здоров'я як мети, змісту і результату навчання [3].

Сьогодні особливе занепокоєння викликає проблема професійного здоров'я, що виникає у зв'язку

з несприятливими умовами праці педагогічних працівників (напругою, перевантаженнями, стресами, конфліктами, фрустрацією тощо), які можуть спричинити не тільки професійні деформації особистості, але й, у крайніх випадках, професійні захворювання та смерть. Ось чому потрібен новий підхід до теорії, практики й організації збереження здоров'я людини. Це стосується перш за все методології забезпечення здоров'я педагога, від якого великою мірою залежить здоров'я підростаючого покоління, тобто майбутнього країни [7].

Результати соціологічних досліджень засвідчили, що різке погіршення здоров'я учнів здебільшого визначається невротизуючим середовищем, створюваним, крім іншого, і вчителями. Як професійна група, учительство вирізняється вкрай низькими показниками фізичного і психічного здоров'я, і ці показники знижуються в міру збіль-

шення стажу роботи в навчальному закладі. Для педагогів зі стажем роботи 15–20 років характерні «педагогічні кризи», «виснаження», «вигорання». У третини вчителів показник ступеня соціальної адаптації такий, як у хворих невротиками, або навіть нижче [7].

Абсолютна більшість педагогів вважають свою роботу вкрай емоційно та інтелектуально напруженою, пов'язаною із значним фізичним навантаженням.

Статистика засвідчує, що 66,5 % педагогів, 62,2 % керівників освітніх закладів і 89 % школярів не називають здоров'я серед шести основних життєвих цінностей. Здебільшого педагоги не тільки не залучаються до системи збереження і відновлення власного здоров'я, але й виявляються недостатньо компетентними в питаннях охорони здоров'я, що проявляється, зокрема, у несприятливому для здоров'я способі життя і поведінки на робочих місцях.

У наш час склалися певні теоретичні та практичні передумови для розв'язання проблеми впровадження здоров'язбережувальних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти. Аналіз сучасної вітчизняної та зарубіжної наукової літератури з проблеми забезпечення здоров'я суб'єктів навчально-виховного процесу дає змогу виділити такі групи досліджень.

Першу групу складають дослідження, орієнтовані на гігієнічно-профілактичну модель освітньої установи (В.Ю. Андрєєва, М.В. Антропова, М.М. Безруких, С.М. Громбах, Д.В. Колесов, Н.В. Котова, Н.Н. Куїнджі, Г.Н. Сердюковська, О.Я. Савченко, А.Г. Хрипкова, Д.Д. Шаріпова та ін.).

До другої групи відносимо дослідження, в яких розглядаються теоретико-методологічні визначення змісту та організації валеологічного виховання учнів і студентів (В.А. Бороненко, В.І. Бобрицька, С.І. Болтівець, Ю.Л. Варшамов, М.Я. Віленський, В.Н. Волков, М.С. Захаров, А.А. Семенов, Л.П. Сущенко, Т.І. Прокопенко та ін.), містять розробку здоров'язбережувальних технологій, принципи навчання студентів (В.І. Бобрицька, Е.Н. Вайнер, Е.М. Казин, Г.А. Калачов, Л.І. Тіхомірова та ін.), обґрунтування здоров'яорієнтованих педагогічних систем вищих навчальних закладів (В.Н. Ірхін, І.В. Ірхіна) [2].

В останні роки яскраво проявився та поступово набирає силу інноваційний рух у сфері педагогіки здоров'я вищої школи. Незважаючи на труднощі, в деяких університетах та інститутах післядипломної педагогічної освіти реалізується комплексна програма «Здоров'я», здійснюються наукові розвідки щодо технологій виховання здорових фахівців і створення здоров'язбережувальних навчально-виховних систем. Водночас аналіз результатів дослідження засвідчує, що розвиток таких систем здійснюється переважно екстенсив-

ним шляхом. Проте кількісне зростання здоров'язбережувальних елементів далеко не завжди приводить до якісного перетворення означеної системи, зміни свідомості суб'єктів педагогічного процесу [6].

Зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави мають зосередитись на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні перспективних завдань, серед яких — удосконалення систем підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів системи освіти, підвищення їхньої управлінської культури [5].

Проте за всієї безсумнівної теоретичної і практичної значущості зазначених доробків науковців, їх важливості у розв'язанні завдань підвищення якості освіти слід зазначити, що сьогодні відсутнє системне, цілісне уявлення про виховну систему вищого навчального закладу, спрямовану на збереження, зміцнення та формування культури здоров'я суб'єктів педагогічної діяльності, потребує покращення науково-методична робота в навчальних закладах системи післядипломної освіти (І.П. Жерносек, А.І. Кузьмінський, В.В. Олійник, В.І. Пуцов та ін.).

Головні проблеми ефективного впровадження здоров'язбережувальних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти полягають у забезпеченні якісного та чіткого вимірюваного результату сформованості у суб'єктів педагогічного процесу здоров'язбережувальних ціннісних орієнтацій, що науково та інструментально забезпечують збереження і зміцнення їхнього здоров'я та сприяють оволодінню ключовими професійними компетентностями щодо здатності впроваджувати інноваційні методики відповідних технологій як функціональної системи організаційно-методичних способів управління навчально-пізнавальною і практичною діяльністю.

Указом Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013 визначена Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, що на основі аналізу сучасного стану розвитку освіти визначає мету, стратегічні напрями та основні завдання, на виконання яких має бути спрямована реалізація державної політики у сфері освіти [1]. Розроблення Національної стратегії зумовлене необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір. Національна стратегія розвитку освіти в Україні конкретизує основні шляхи реалізації концептуальних ідей та поглядів щодо розвитку освіти, визначених Національною доктриною розвитку освіти.

У ході вивчення джерельної бази під час написання статті ми виявили низку суттєвих недоліків у системі післядипломної педагогічної освіти, а саме: недостатнє використання сучасних досягнень науки (філософії, соціології, психології, педагогіки) в обґрунтуванні теоретико-методологічних передумов проектування педагогічної концепції впровадження здоров'язбережувальних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти та відсутність координації управління їх впровадженням; форми, методи і засоби підготовки викладачів вищих навчальних закладів не відповідають специфіці навчального контингенту й особливостям здоров'язбережувальних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти; у визначенні змісту формування компетентності викладача основна увага приділяється формуванню його професійної компетентності на відміну від її інтеграції із соціальною, здоров'язбережувальною компетентністю і професійно значущими особистісними якостями [4].

На сучасному етапі очевидно є необхідність удосконалення структури і змісту професійних програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, зумовлена потребами вітчизняної системи освіти, зростаючою складністю професійних функцій керівних кадрів, які визначені новими умовами соціально-економічного і духовного-морального розвитку суспільства. Первинними постають завдання посилення адресності підготовки фахівців, максимальної орієнтації на конкретні запити освітніх установ усіх типів, збереження вибору особою освітньої траєкторії [9].

Результатом реалізації індивідуальної траєкторії особистісно-професійного самовдосконалення педагогічного працівника є осмислення власної професійної позиції та побудова власної траєкторії професійного самовдосконалення. У кожному конкретному випадку побудови індивідуальної траєкторії особистісно-професійного самовдосконалення може бути розроблена інша структура відповідно до цілей, які ставить перед собою керівник закладу освіти для власного професійного зростання. Таким чином, варіативність змісту індивідуальної траєкторії професійного самовдосконалення педагогічного працівника визначається структурою цілей, які він ставить перед собою в процесі підвищення кваліфікації.

Разом з тим процесуально-компетентнісна модель готовності педагогічного працівника до управління професійним впровадженням здоров'язбережувальних технологій щодо усіх учасників навчально-виховного процесу закладу освіти вимагає розробки критеріїв, характеристики якісних рівнів готовності педагогічних працівників до такого виду діяльності, розробки критеріїв виміру показників за системою педагогічної діагностики для оцінки рівня сформованості особистісних

якостей керівника сучасного закладу освіти, а саме: а) морально-ціннісних орієнтирів; б) володіння методами управління впровадженням здоров'язбережувальних технологій; в) методичної культури; г) мотивації до професійного вдосконалення [6].

Розвиток системи післядипломної педагогічної освіти зумовлений розширенням і якісною зміною діапазону діяльності педагогічних працівників, що вимагає уточнення підходів і принципів формування й організації змісту етапів підвищення кваліфікації [8]. Таким чином, ключовим критерієм визначення цілей, завдань та структури індивідуальної траєкторії особистісно-професійного самовдосконалення педагогічного працівника в процесі підвищення кваліфікації є його власні потреби і мотиви. Іншими критеріями показників розвитку як окремих компонентів, так і досліджуваної інтегральної освіти в цілому є пізнавальний інтерес і рівень теоретичних знань про педагогічні технології; особистісно-значущий сенс застосування педагогічних інновацій; рівень сформованості системи технологічних умінь, необхідних для успішного застосування педагогічних інновацій — прогнозованих, проектувальних, конструкторських, організаційних, комунікативних; сформованість позиції рефлексії [10].

Педагогічні працівники під час курсової підготовки в інститутах післядипломної педагогічної освіти повинні не лише навчатися, але й готуватися до професійної ролі координаторів, тренерів, фасилітаторів, тьюторів, керівників груп. Ця принципово нова позиція — викладач для дорослих — включає потенціал для реалізації прихованих резервів професійного вдосконалення педагога. Незвична у повсякденній практиці роль спонукає педагогічного керівника приділяти більше уваги творчості, шукати нові форми і методи роботи, концептуально і методологічно оцінювати свій педагогічний потенціал.

Система післядипломної педагогічної освіти перебуває у постійному розвитку, що зумовлено об'єктивними суспільними потребами, і покликана забезпечити шляхи розвитку новаторської, творчої активності педагогічних працівників усіх категорій, формування нових життєвих установок у всіх учасників навчально-виховного процесу, їх орієнтування на прийняття своєчасних і доцільних рішень, професійне розв'язування життєво важливих завдань і проблем. Зазначене може здійснюватися шляхом подолання суперечностей між соціально детермінованими вимогами до професійно-педагогічної підготовки працівників сфери освіти і фактичним рівнем їхньої кваліфікації, між сучасними потребами духовного, здоров'язбережувального розвитку суб'єктів післядипломної педагогічної освіти України та їх реальним станом.

ДЖЕРЕЛА

1. Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : president.gov.ua/documents/15828.html
2. *Александрова И.Ф.* Специфика, методы и средства активизации учебного процесса в системе повышения квалификации / И.Ф. Александрова. — М. : Знание, 1975. — 54 с.
3. *Березняк Є.С.* Реалізація принципу демократизації в управлінській діяльності директора школи / Є.С. Березняк. — К. : ІСДО, 1996. — 64 с.
4. *Бондарь В.И.* Повышение эффективности подготовки директора школы к управлению процессом обучения : дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Бондарь В.И. — К., 1986. — 271 с.
5. *Ващенко Н.М.* Управление учебным процессом в системе повышения квалификации / Н.М. Ващенко. — К. : КМИУУ, 1987. — 119 с.
6. *Горяна Л.Г.* Готовність педагогічних працівників до впровадження здоров'язбережувальних технологій серед усіх учасників навчально-виховного процесу у закладах освіти України : етико-методичні поради / Л.Г. Горяна. — К., 2013. — 64 с.
7. *Євтух М.Б.* Українська етнопедагогіка в навчально-виховному процесі як проблема вищої педагогічної освіти України / М.Б. Євтух, Т.Д. Тхоржевська // Вища і середня педагогічна освіта : наук.-метод. зб. — К. : Вища шк., 1993. — Вип. 16. — С. 45.
8. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні. Затверджено рішенням Міністерства освіти і науки України (протокол № 3/5-4 від 11.04.2002 р.). — К., 2002. — 12 с.
9. *Крисюк С.В.* Становлення та розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1917—1995 рр.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Крисюк С.В. ; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 1996. — 48 с.
10. *Кузьмінський А.І.* Організаційно-педагогічні основи безперервної освіти педагогічних кадрів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Кузьмінський А.І. ; Інститут педагогіки АПН України. — К., 1997. — 24 с.

УДК 378.147:004

Т.І. Носенко,

доцент кафедри інформатики Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат технічних наук, доцент;

А.Г. Панченко,

доцент кафедри державного управління та управління освітою Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат наук з державного управління;

С.М. Співак,

викладач кафедри інформатики Київського університету імені Бориса Грінченка

WEB 2.0 — СПІЛЬНИЙ ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТІВ

Система освіти після відновлення незалежності України пройшла досить складний і суперечливий шлях розвитку, що характеризується її модернізацією. Відтак виникла потреба зміни організації навчального процесу вищої школи, використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, що відкривають необмежені горизонти для застосування їх у педагогічній діяльності.

Сучасні освітні портали ВНЗ забезпечують доступ до інформаційно-аналітичних ресурсів з метою задоволення потреб усіх учасників освітнього процесу — абітурієнтів, студентів, аспірантів, викладачів. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу здійснюється, як правило, через сайти кафедр, на яких викладено методичні посібники, рекомендації для проведення практич-

них, лабораторних та індивідуальних занять, рекомендована література тощо. Проте неоперативне розміщення інформації, відсутність у викладачів можливості самостійно оновлювати інформацію, недостатня орієнтованість на конкретного студента перешкоджають вирішенню повною мірою освітніх завдань відповідно до сучасних вимог щодо забезпечення навчального процесу ВНЗ. У зв'язку із цим потребує вирішення питання організації комунікації студентів та викладачів із використанням технологій Web 2.0.

В останні роки специфіку організації навчального процесу у вищій школі як чинник сталого суспільного розвитку досліджують В. Андрущенко, Л. Губерський, Я. Болюбаш, В. Бондар, І. Бех, С. Вітвицька, Н. Дем'яненко, Т. Десятов, В. Кре-